

בס"ד זיידות וזיידות'ם לפרשת תרומה / משה אוסי 09-8335016

1. כ"ה ב' – מדוע כתוב "ל"י ולא י'ותנו ל"י? כי מצוות התרומה מעלה את האדם לדרגת ----- ומקבל.
2. כ"ה ג' – חכמינו מנו 3 מדרגות בנתינת צדקה בדרך נוטריקון: א. זה הנותן בסתר, ----- . ב. כשרואה סכנה פותח, ----- . ג. והמדרגה הנמוכה – נתינת חולה שאומר תנו, ----- .
3. רש"י כ"ה ד' – מהו הצבע של: תכלת (לא כחול!), שש ותולעת שני?

חברותא - מפגשי חוויה ותרבות

הנני להציע מפגשי חוויה של שיעורים פרטיים, שיחות והרצאות במגוון נושאים. המפגשים מתאימים לתלמידי בתי ספר, לאירועים משפחתיים, לערבי תרבות של ועדי עובדים, להשתלמויות ולשבטות תרבות. נא לפנות לאוסי — 09-8335016

4. כ"ה י' – בעל הטורים: במידות של הארון – יש בהן חצאים, ללמד שכל מי שלומד תורה צריך לשבר ו----- עצמו; ואילו מידות המזבח -----, כי בעבודת ה' דרושה שלמות, ככתוב: "----- תהיה עם ה' א-להיך" (דב' י"ח י"ג).
5. הם שלושה כלים - וכל אחד חביב, ועשו לו "זר זהב סביב" (כ"ה י"א, כ"ה כ"ד, ל' ג'; וסימנך אמ"ש).
6. רש"י כ"ה י"ז – מהי הכפורת?
7. כ"ה ל"ג – ביטוי ממעשה המנורה המשמש כמשל לדברים המתאימים זל"ז בדיוק.
8. רש"י כ"ו י"ד – "מכסה לאוהל... ומכסה עורות" – מחלוקת היא האם היו אלה שני מכסים או אחד: ר' נחמיה: שני מכסים היו; ר' יהודה: מכסה אחד היה, חציו של עורות -----, וחצו של עורות -----.
9. רש"י כ"ו ט"ו – "עצי שטים עומדים" – מי צפה שיצטרכו עצי שטים במדבר ונטעם עוד במצרים?
10. כ"ו ט"ו – "עצי שטים" – בעל הטורים מציין שהמלה 'שטים' מופיעה ----- פעמים, לכפר על ----- אלף שנפלו במעשה השטים.
11. כ"ו כ"ג – "למקוצעות המשכן" – פירושן עפ"י אונקלוס -----, ובימינו נאמר פינות.
12. כ"ו ל"א – "ועשית פרוכת" – רש"י: לשון ----- הוא, ובלשון חכמים -----.
13. רש"י כ"ז י' – "וחשוקיהם" – יודע אני שחישוק לשון -----.
14. אלו מלים חדרו לעברית בעקבות הארמית? קרא תרגום אונקלוס ולמד: 1. כ"ה ה': "תחשים" 2. כ"ה כ"ב: "ונועדתי" 3. כ"ה כ"ד: "סביב" 4. כ"ה כ"ח: "הבדים" 5. כ"ה ל"ב: "מצדיה" 6. כ"ו א': "ארגמן" 7. כ"ו ד': "לולאות" 8. כ"ו כ"ד: א. "תואמים" ב. "מלמטה" 9. כ"ו כ"ה: "קרשים" 10. כ"ו ל': "כמשפטו" 11. כ"ז ט"ז: "רוקם" 12. כ"ז י"ט: "עבודתו".

למתקדמים:

1. כ"ה ב' – "ויקחו לי תרומה" – בעל הטורים: 'ל'י עולה בגימטריה -----, מכאן שהנותן בעין יפה יתן אחד מ-----.
2. כ"ה ח' – אור החיים שואל מדוע נאמר כאן 'מקדש' ובפס' אחריו כתוב 'משכן'; ועונה, כי היא מצוות עשה לכל ה----- בין במדבר ובין בכניסה לארץ.
3. כ"ה י"ב – מהו ההבדל בין ספורנו לראב"ע בהבנת המלה 'פעמותיו'?
4. כ"ה כ"ג – "ועשית שלחן" – הכלי יקר: השולחן הוא שולחן של מלכים, והוא כנגד כתר -----.
5. כ"ה ל' – כיצד מסביר הרשב"ם את הביטוי 'לחם הפנים'?
6. כ"ה ל"ג – "ארבעה גביעים משוקדים" – הראב"ע: אמר הגאון (הרס"ג), כי 'משוקדים' כדמות -----.
7. רשב"ם כ"ו א' – מדוע נקראות היריעות בשם משכן?
8. כ"ו י"ב – "וסרַח העֶדֶף" – היכן הטעם במלה 'עֶדֶף', בע' או בד'?
9. כ"ו ט"ו – הפייטן ר' שמעון ----- שיבץ את הביטוי 'עצי שטים עומדים' בפיוטו המפורסם על -----.
10. כ"ו י"ח "קדמה מזרח" – הרמב"ן מסביר את שמות 4 רוחות השמים: למזרח קוראים גם -----; למערב קוראים גם ----- וגם ים; לדרום גם תימן וגם -----, כי הוא נגוב מפני החום, ונקרא הדרום בשם זה, כי השמש ----- ביום הרוח ההוא.
11. כ"ז ד' – מסגרת עשויה רשת של נחושת רצופת נקבים נקראת -----.
12. כ"ז ח' – האברבנאל מצביע על 4 פסוקים, שבהם הקב"ה מנחה את משה לעשות פעולה מסויימת: כ"ה ט', כ"ה מ', כ"ו ל', כ"ז ח'. מהי הפעולה?
13. על הקשר בין הפרשה להפטרה: א. מקדש שלמה: "וַיְהִי בַּיּוֹם אֲשֶׁר בָּנָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לַיהוָה שְׁשִׁים-אַמָּה אָרְכוֹ וְעֶשְׂרִים רָחְבוֹ וְשָׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתוֹ" (מל"א ו' ב') – יוצא שאורכו ורוחבו הם פי ----- מהמשכן, וגובהו פי ----- מהמשכן. ב. קודש הקודשים נקרא -----; חז"ל: שמשם דבר יוצא לעולם ג. מה הן המלים שבסוף ההפטרה המקבילות לפס': "ושכנתי בתוכם" (כ"ה ח')?

הכרובים – מהותם ותפקידם

הכרובים" (כ"ה י"ט-כ'). שאלות מספר מעורר קטע זה: א. מה היתה צורת הכרובים? ב. לאיזו מטרה צוהה הקב"ה להכניס כרובים בקודש הקדשים? ג. איך ייתכן ציווי כזה, כשיש איסור של "לא תעשה לך פסל", ובמיוחד באתר שבו שורה השכינה? תשובות רבות ניתנו לשאלות אלו, ודעות רבות

אנו קוראים בפרשתנו: "וַעֲשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרֻבִּים זָהָב מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם מִשְׁגֵּי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת. וַעֲשֶׂה כְּרֻב אֶחָד מִקְצֵה מִזְּחָה וְכְרֻב אֶחָד מִקְצֵה מִזְּחָה מִן הַכַּפֹּרֶת תַעֲשֶׂוּ אֶת הַכְּרֻבִּים עַל שְׁנֵי קְצוֹתָיו. וְהָיוּ הַכְּרֻבִּים פְּרָשִׁי כְנָפַיִם לְמַעַל סִכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכַּפֹּרֶת וּפָנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו אֶל הַכַּפֹּרֶת יִהְיוּ פָנֵי

נכתבו אודות הכרובים, צורתם, מהותם ותפקידם. ננסה להציג כמה מהן.

פרט למלאכת המשכן מוזכרים הכרובים עוד בכמה כתובים: א. בסיפור גי'ע: "וַיִּגְרֹשׁ אֶת-הָאָדָם וַיִּשְׁכַּן מִקֵּדֶם לָנֹךְ עֵדֶן אֶת הַכְּרֻבִּים וְאֵת לֵהט הַחֶרֶב הַמַּתְהַפֶּכֶת לְשֹׁמֵר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים" (בר' ג' כ"ד) ב. במקדש שלמה קבעו שני כרובים גדולים על קירות הבית, על דלתותיו, על הפרוכת ועל המכונות (מל"א פרקים ו', ח'; ובמקביל בספר דבה"ל). ג. בחזון המרכבה של יחזקאל (א', ה'-י"ד) מתוארות החיות הנושאות את מרכבת ה'; ובחזיון המקדש (פרקים ט'-י"א) – אותן החיות נקראות בשם כרובים. ד. פעמים מספר במקרא בא הביטוי 'יושב הכרובים' ככינוי לה'. גזרון המלה 'כרוב' מוטל בספק, ורבו ההשערות: א. בחילוף סדר האותיות – כרוב=רכוב ('וירכב על כרוב ויעץ' – תה' י"ח י"א) ב. בחילופי כ/ק – כרב/קרב – המלאכים הקרובים לה'. ג. בארמית 'כרב'='חרש'; ומכאן שהכרוב דמה לשור חורש. ד. לפי מסורת חז"ל הכרובים שעל הארון היו דומים לשני תינוקות – נער ונערה, שהיו להם פנים וכנפיים; 'רביא' בארמית 'נער' (והנקבה: 'מי יש לו ריבה כזאת'...), ורואים במלה כרוב=כ-רביא, ז"א – כמו נער. לסיכום – עפ"י התיאורים הפלסטיים של יחזקאל הרי הכרובים היו בריות בעלות כנפיים, עומדות על רגליהן, ודומות במקצת גופן לבני אדם ולהן מספר כנפיים.

להלן מספר דעות של חכמי ישראל על תפקיד הכרובים שבמשכן:

א. הכרובים – אמצעי להשראת השכינה בישראל

כותב הראב"ע (כ"ה מ'): "כל כרוב נעשה לקבל כח העליון, גם בעבור שילמוד המשכיל". לפי דעתו הכרובים תפקידם לקבל כח עליון. דבריו אמורים על מכלול המשכן שלדעתו הוא בנוי במתכונת העולם העליון. ומכאן כי מה שציין שהאדם ישכיל הכוונה היא – שילמד על מבנה העולם ודרכי השלמות לנוכח ההתבוננות שלו במשכן ובכליו; הכרובים משמשים כלי להעברת כוחות שמקורם בעולם העליון אל העולם התחתון, עולמם של בני האדם. כוחות אלה מיועדים בעיקר לאדם המשכיל, המסוגל לקלוט אותם באמצעות כלים של העולם האמצעי, שהוא המשכן המתווך בין הכוחות הא-לוהיים לבין בני האדם. קרוב לדעתו הוא ר' יהודה הלוי, המציין במיוחד את תפקידו של המשכן ככלי להשראת השכינה בקרב עם ישראל. ומוסיף הרמב"ן, כי הכרובים במקדש דומים לכרובים הסובבים את כיסא הכבוד והמרכבה, על פי תיאורם בספר יחזקאל פרק א'; וכך הוא כותב (כ"ה כ"א): '...כדי שיהיה לי כסא כבוד, כי אני אָנֹכֶה לך שם ואשכין שכינתי עליהם ודברתי איתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים בעבור שהוא על ארון העדות, והנה הוא במרכבה אשר ראה יחזקאל ... ולכך נקרא יושב הכרובים, כי היו פורשי כנפיים להורות שהם המרכבה נושאי הכבוד'. המקדש דלתתא דומה להיכל ה' דלעילא, ותפקיד הכרובים להוות מעין 'תחנת קליטה' לשפע הא-לוהי המוזרם מכסא הכבוד, והם משמשים כ'הר סיני ניד'.

ב. הכרובים כמשקפים יחסי הקב"ה בישראל

במסכת בבא בתרא (צ"ט ע"א) נאמר: "כיצד הן [הכרובים] עומדים? רבי יוחנן ורבי אלעזר, חד אמר: "פניהם איש אל אחיו", וחד אמר: "פניהם לבית". ולמאן דאמר "פניהם איש אל אחיו", הא כתיב (דבה"ב ג' י'): "ופניהם לבית". לא קשיא: כאן בזמן שישאל עושים רצונו של מקום,

כאן בזמן שאין ישראל עושים רצונו של מקום". יוצא שהמדרש אינו רואה בכרובים קדושה עצמית או ישות עליונה, אלא הם מכשיר המאפשר לעם ישראל לדעת אם הקב"ה מרוצה ממעשיהם. מדרש אחר עומד על צורתם של הכרובים – זכר ונקבה חבוקים – המהווה ביטוי לקשר האינטימי שבין הקב"ה לכנסת ישראל. ומוסיף בעל 'העמק דבר': 'להורות על האהבה העזה כמו שהחתן מביט על הכלה ונהנה מראייתה'. בדומה לקשר האינטימי שבין הדוד ורעייתו, כך עומק הכמיהה ההדדית שבין ה' לעם ישראל – 'אני לדודי ודודי לי'.

ג. הכרובים עפ"י שיטת הרמב"ם

לרמב"ם גישה שונה לחלוטין. דעתו היא שהכרובים באים להזכיר לבני ישראל את קיומם של המלאכים, שהוא אחד מיסודות האמונה; והכרובים שלמטה יחזקו את האמונה שיש כרובים למעלה. הרמב"ם סובר, שהכרובים המופיעים ביחזקאל, ואלה המופיעים בגירוש האדם מגן עדן לא קשורים לכרובים שבמשכן. הכרובים ככלל משמשים כלי להעברת כוחות שמקורם בעולם העליון אל העולם התחתון, עולמם של בני האדם. הוא מביע את ההשקפה, שהמלאכים מהווים את מכלול הכוחות שבאמצעותם הקב"ה מנהל את עולמו ('עושה מלאכיו רוחות'), והם המתווכים בין הקב"ה לבין היקום כולו, הן בניהול חוקי הטבע והן בהעברת הנבואה לנביאים, מעין 'תחנת תמסורת' המתווכת בין הקב"ה לבני האדם (המלאך נקרא 'שכל הפועל'). באשר לכרובים – הוא רואה בהם צורת שני מלאכים, ותפקידם לבסס את מציאות המלאכים בדעת ההמון, ועי"כ ישיגו בשכלם את מציאות ה', שהוא המקור לנבואה ולתורה, ויבטלו כל מחשבה על עבודה זרה. ואמנם לשם כך היה מספיק כרוב אחד, מלאך אחד; ומדוע נצטוו על שניים? ועונה הרמב"ם, כי לו היה כרוב אחד היו עלולים לחשוב שהכרוב מסמל את הקב"ה בעצמו, והיו טועים לחשוב שיש לעבוד את הכרוב עצמו; ולכך הורה הקב"ה על שני כרובים, באשר העם חדור בדעה על אחדותו וייחודו של הא-ל, וממילא לא יבואו לידי טעות.

ד. מוסר כרובים

חכמי המוסר שואלים: מדוע פירש"י את המלה 'כרובים' באופן שונה בשני מקומות; בסיפור גי'ע – 'מלאכי חבלה', ואילו בפרשתנו – 'דמות פרוצ' תינוק היה להם' ? ועונים, כי כאשר נותנים לילד חינוך טוב וראוי, עשוי הוא להיות כמו הכרוב הסוכך בכנפיו על ארון הקודש; ואולם כשאין מחנכים אותו לתורה ולמעשים טובים, כשמרחיקים אותו מארון הברית, הוא עלול, רח"ל, להיות פרא אדם ומלאך חבלה. ואומר ר' מאיר שפירא, שכל כלי המשכן – מותר היה לעשותם מכל מיני מתכות, בזמן שלא היה זהב – חוץ מהכרובים, שתמיד נעשים מזהב; ולקח יש בזה – שכאשר מדובר בחינוך הדור הצעיר, א"א לצאת ידי חובה בקטנות, בפרוטות של נחושת וכסף, אלא מוטלת על ההורים החובה להשקיע זהב דווקא... . הרש"ר הירש רואה בארון העדות, בכפורת ובכרובים משולש, ו"אם ישראל ישמור בשלמות, ביציבות של זהב, בכושר המעשה ובדבקות המוטלת עליו – את התורה, הרי ששמירה זו תעשה אותו לא רק "גוי קדוש" אלא גם "ממלכת כהנים"... ואז ידמו לזוגות של כרובים: פניהם איש אל אחיו, בשלום, בכבוד ובתשומת לב, חייהם איש למען אחיו... ויחד יעלו מעלה מעלה בדרגות השלמות עד שיהיו למרכב לשכינת ה' עלי אדמות, ואז יהיה "יושב הכרובים" ממש – "יושב תהלות ישראל".

התשובות: 1. ויקחו, לוקח 2. א. זהב ב. כסף ג. נחשת 3. ירוק, פשתן (לבן), אדום 4. ולהשפיל, שלמות, תמים 5. ארון, שולחן ומזבח 6. כיסוי על הארון 7. כפתור ופרח 8. אילים מאודמים, תחשים 9. יעקב אבינו 10. כ"ד 11. זוויות 12. מחיצה, פרגוד 13. חגורה 14. 1. ססגוני 2. להזדמן 3. סחור סחור 4. אריח 5. (חד/דו) סטרי 6. גוון 7. עניבה 8. א. לכוון ב. מלרע 9. דפים 10. כהלכתו 11. ציור 12. פולחן

למתקדמים: 1. 40 2. הזמנים 3. ספורנו – זוויות שוליו, הראב"ע – רגליו 4. מלכות 5. לחם נאה הראוי לפני שרים 6. שקדים 7. כי תחתיהן הארון, מקום שהשכינה שורה 8. הטעם בד' – עודף 9. לביא, בר יוחאי 10. קדמה, אחור, נגב, דרה 11. מכבר 12. ה' מראה למשה את המשכן וכליו 13. א. פי שניים, פי שלושה ב. דבר ג. "ושכנתי בתוך בני ישראל"

mosheossi@gmail.com